

IMPACTUL CELUI DE-AL DOILEA CRITERIU ECONOMIC DE ADERARE ASUPRA IMM-URILOR ROMANESTI(I)

DRD.AUGUSTIN DRAGAN

Universitatea din Oradea, Facultatea de Stiinte Economice

The article presents the role and the importance of the SME sector in the preadhere economic context of Romania to the European Union. The paper makes a comparative study of the SME sector evolution and productivity from Romania and the EU state, emphasizing the strong and weak points and the competitive advantages on internal and international plan. Studying the factors which favored the development of SME sector products are presented estimates the development domain after 2007.

Odata cu expansiunea UE in Centrul si Estul Europei, noile state membre sunt obligate sa acorde mai multa atentie dezvoltarii economice, mediului de afaceri și convergentei la standardele economice comunitare. Acest lucru este valabil mai ales in sectorul IMM, fundamentul dezvoltarii economice in cadrul UE si a statelor candidate.

Dar sunt companiile romanesti constiente de oportunitatile si costurile aferente accesului la o piata unica de peste 480 de milioane de oameni? Fara riscul de a gresi putem spune ca, la opt luni pana la momentul integrarii, impactul acesteia nu mai poate fi ignorat de managementul companiilor.

In octombrie 2004, la 6 luni de la aderare, tarile central si est-europene devenite membre UE au avut o surpriza neplacuta. IMM-urile lor (forta pe care se bazuiau sa asigure cresterea economica si eventual expansiunea pe pietele vestice) s-au inchis in numar ingrijorator, iar locul lor a fost luat imediat de filialele companiilor transnationale din UE, devenite castigatoarele nete ale extinderii UE.

Ceea ce s-a intamplat in tarile central si est-europene membre UE, este cauzat de neindeplinirea in practica a celui de-al doilea criteriu economic al aderarii, dovenid ca nu au, cel putin partial, **“capacitatea de a face fata presiunilor concurentiale si fortelor pietei din UE”**. Pentru ca standardele de calitate pe care le cere Piata Comuna nu a putut fi atinse de firmele autohtone, s-a apelat la firmele concurente din statele UE-15.

In aceasta situatie se afla si Romania, care a si avut in trecut probleme cu obtinerea statutului de economie de piata functionala. In conditiile integrarii, dimensiunea pietei interne nu mai reprezinta un avantaj stimulator, ceea ce transfera competitia pentru investitiile straine directe in planul costului si al calificarii fortei de munca, al nivelului coruptiei si al fiscalitatii.

Oportunitati

La nivel de comert intra-european, piata unica va fi sursa unor oportunitati, dar si a unei concurente sporite. Eliminarea barierele fizice si a formalitatilor vamale va facilita

transportul bunurilor în și din UE, va reduce costurile operationale și va optimiza fluxurile de numerar prin dispariția obligației declarațiilor vamale și de plată a TVA în vama.

Îndepărtarea barierelor vamale va crea premisele implementării de strategii pan-europene de logistică și distribuție pentru companiile multinationale prezente în România. Sub condiția îmbunătățirii infrastructurii și implementării unei legislații stimulative pentru dezvoltarea tranzacțiilor intra-comunitare, România poate deveni un centru de distribuție regional pentru produsele multinationalelor europene.

Riscuri

Dar care sunt riscurile pieței unice? În primul rând o presiune concurențială sporită, venită din partea exportatorilor din țările UE, ce vor găsi acces mult mai facil, data fiind alinierea legislației cu cea europeană. Mai mult decât atât, investițiile străine postaderare vor mari concurența pe orizontală pentru serviciile și produsele oferite de furnizorii locali.

Apoi, implementarea aquis-ului comunitar presupune costuri substanțiale pentru companii. Cheltuielile suplimentare cu implementarea legislației, normelor și standardelor europene în domeniul fiscalității, mediului, calității sau marcării produselor se vor reflecta cu siguranță în prețul final al produselor și serviciilor românești. Această creștere sensibilă a prețurilor în unele sectoare economice va spori și mai mult presiunea concurențială exercitată de produsele comunitare.

Costuri și beneficii

De asemenea, deși comerțul intracomunitar va fi facilitat din punct de vedere logistic prin eliminarea formalităților vamale, vor apărea costuri administrative suplimentare pentru companiile românești. În noile condiții, companiile românești vor avea obligația depunerii unor declarații suplimentare (cum ar fi declarația recapitulativă privind TVA și Instrastat) cu privire la tranzacțiile intracomunitare cu bunuri și vor avea nevoie de documente care să justifice transportul bunurilor în alt stat membru. Sistemele contabile și IT ale companiilor vor fi treburi să fie adaptate pentru a înregistra și a extrage toate aceste informații obligatorii pentru emiterea noilor declarații.

Printre costurile indirecte ale integrării putem menționa pregătirea personalului din compartimentele logistice și financiare în vederea aplicării legislației comunitare, schimbarea sistemelor IT și costurile cu normele de sănătate și securitate ocupatională impuse de UE.

Pentru companiile care sunt deja implicate în relații intense cu UE, integrarea va reprezenta cu siguranță o oportunitate. În același timp, aderarea la UE ar putea conduce la dispariția multor IMM-uri, în cazul în care acestea nu au capacitatea mobilizării de resurse financiare sporite pentru a acoperi costurile integrării. Instrumentele principale la îndemână autorităților pentru consolidarea sectorului de IMM-uri sunt ajutoarele de stat, ce pot lua forma subvențiilor, scutiților și amănărilor la plată a taxelor, suportării parțiale a costurilor cu protecția mediului și pregătirea personalului, promovarea exporturilor. Toate aceste măsuri vor trebui însă, să respecte limitele stricte impuse de UE, în scopul evitării distorsiunilor concurențiale.

Cei mai mari castigatori ai aderării par a fi companiile multinationale europene ce activează pe piață. Acestea au capacitatea de a absorbi mai ușor costurile integrării, beneficiind de

experientia si know-how de la companiile din grup aflate in statele membre. Eliminarea barierelor tarifare si netarifare va face produsele acestora mai competitive si va permite implementarea centrelor regionale de distributie. De asemenea, existenta unui mediu stabil de afaceri si armonizarea legislatiei vor putea determina mutarea capacitatilor de productie catre granitele estice ale UE, in cautarea unei forte de munca mai ieftine.

In ceea ce priveste una din principalele facilitati oferite de Guvern IMM-urilor romanesti, impozitarea microintreprinderilor cu 3% din venit, aceasta impozitare devine in mod practic facilitate comparativ cu cota unica de 16% din profit, doar in conditiile in care microintreprinderea are o rata a profitabilitatii de minim 18,75%. Altfel, in conditiile neindeplinirii acestei rate de rentabilitate, este preferabila impozitarea dupa cota unica de 16%.

Cota unica de impozitare, aplicabila si microintreprinderilor dupa aderare, poate avea si un efect negativ, in sensul in care fiscalitatea tarii noastre poate fi "mai blanda", iar in aceste conditii companiile straine din spatiul UE vor fi tentate sa-si deschida filiale in tara noastra, ceea ce va determina ocuparea unor cote importante din piata romaneasca in detrimentul firmelor autohtone.

Dar acest fapt poate avea si efecte pozitive: cresterea capitalizarii sectorului IMM-uri, prin cresterea investitiilor straine in Romania, cresterea calitatii produselor si serviciilor, urmare a cresterii concurentei, cresterea numarului locurilor de munca.

Puncte slabe

Conform sondajului realizat de CNIPMMR in luna martie 2006, peste 99% dintre IMM-urile autohtone vor sa ne integram in Uniunea Europeana, dar doar una din sapte firme este pregatita pentru a face schimbarile cerute. Astfel, numai 14,2 % considera ca vor fi pregatite pentru data de 1 ianuarie 2007.

Domeniile care ridica probleme intreprinzatorilor romani pentru a fi in conformitate cu prevederile legislatiei europene si pentru a face fata concurentei intense din UE sunt costurile cu forta de munca, respectiv 48,11% dintre micii intreprinzatori; totodata, certificarea produselor, reglementari tehnice si standardele ar fi o problema pentru 40,57 % dintre repondenti. In linie ierarhica, urmatoarele probleme sunt regulile concurentei (33,02%), protectia mediului (29,21%), calitatea si siguranta produselor (19,81%).

Cat despre stadiul pregatirilor in cadrul IMM-urilor pentru a fi in conformitate cu reglementarile din UE, studiul releva ca pentru 4,72% dintre repondenti implementarea programului nu decurge satisfactor. Acesta in timp ce doar pentru 14,15% dintre IMM-isti programul a fost implementat cu succes. Totodata, 15,09% dintre cei chestionati nu au inceput inca pregatirile, programul a fost elaborat, fiind in curs de implementare pentru 31,13% dintre repondenti, iar pentru 34,91% programul de pregatire este in curs de elaborare.

Inregistrarea marilor si produselor romanesti in UE este un "amanunt" putin luat in considerare de antreprenorii romani. Fie ca nu sunt informati sau interesati, la nivelul anului 2005 au fost trimise putin peste 50 de cereri de inregistrare a unei marci internationale. Prin comparatie, in Cehia au fost 500 de inregistrari iar in Ungaria 400.

Intreprinzatorii mici si mijlocii de la noi tind sa ignore consultanta profesionala de specialitate si se sfatuiesc cu rude si prieteni, de aceea au sanse destul de mici de a avea acces la finantare, fapt care arata incapacitatea IMM de a intelege necesitatea si importanta consultatei de specialitate.

Analiza comparativa a IMM-urilor din Romania, a celor 10 state recent admise in UE si a celor din UE-15

O intreprindere se incadrează in categoria IMM (poate fi micro, mica sau mijlocie) daca indeplineste toate conditiile cu privire la: personalul angajat, cifra de afaceri, capitalul maxim si criteriile de reprezentare a partilor sociale.

Comparand definitia IMM adoptata in Romania cu cea recomandata in UE, putem observa faptul ca din punct de vedere al numarului de angajati, aceasta este identica. Totusi, in ceea ce priveste cifra de afaceri, definitia romana este mai restrictiva, (nivelul maxim al acesteia fiind de 8 milioane EURO) comparativ cu UE (7 milioane EURO pentru intreprinderile mici si 40 milioane EURO pentru cele mijlocii). In Romania, nu exista restrictii privind capitalul maxim detinut de IMM, insa in UE exista aceasta restrictie, dar aceasta este progresiva, respectiv 5 milioane EURO pentru intreprinderile mici si 27 milioane EURO pentru intreprinderile mijlocii. In concluzie, putem considera ca definitia utilizata in România este in conformitate cu cea recomandata de UE.

Departamentul pentru Intreprinderi al Comisiei Europene arata ca, inca din 2003, intreprinderile mici reprezentau coloana vertebrala a dezvoltarii economice in Uniunea Europeana si in statele candidate. La nivelul Uniunii au fost inregistrate peste 19 milioane de IMM-uri, care reprezinta 99% din totalul intreprinderilor europene. Acestea reprezinta o permanenta sursa de locuri de munca, aproximativ 74 de milioane, de inovatie si crestere economica.

La nivelul anului 2004, in toate cele 13 tari candidate au fost inregistrate aproximativ 6 milioane de intreprinderi mici si mijlocii active, cu alte cuvinte, o medie de 460.000 pentru fiecare tara candidata. Numarul locurilor de munca existente in aceste companii a fost de aproximativ 30 milioane, cu o medie pe tara de 2.307.000 locuri de munca. La aceeasi data, Romania a inregistrat un numar total de 404.675 de intreprinderi, din care 402.359 cu capital privat, la acestea corespunzand un numar de 1.950.035 de angajati, si respectiv unul de 1.844.312 de angajati.

Majoritatea IMM din Romania, la fel ca si in tarile membre, sunt micro-intreprinderi, acestea reprezentand 91,2% din numarul total de IMM, la nivelul anului 2004.

Din punct de vedere al ponderii fortei de munca angajate in sectorul IMM in totalul fortei de munca angajate in economie, situatia se prezinta dupa cum urmeaza:

Europa-19	State recent admise in UE	Romania
66%	72%	50,5%

Sursa: Observatory of European SMEs-Observatorul european al IMM (Europa-19 = UE-15 + Islanda + Lichtenstein + Norvegia + Suedia)

Este evident faptul ca forta de munca din Romania angajata in intreprinderile mici si mijlocii este mai redusa fata de Europa-19, si de noile state membre ale UE.

Media numarului de angajati din intreprinderile mici si mijlocii se prezinta astfel:

Europa-19	State recent admise in UE	Romania
5,5	6,9	4,8

Sursa: *Observatory of European SMEs*

Se poate observa ca in Romania intreprinderile mici sau mijlocii au in medie, mai putin de 5 angajati, situandu-se sub media europeana.

Situatia repartitiei intreprinderilor mici si mijlocii pe ramuri de activitate este prezentata in tabelul de mai jos:

Ramura de activitate	Romania	State recent admise in UE	Europa-19
Industria	14,4%	12%	10%
Agricultura	3,2%	-	-
Constructii	5,0%	16%	13%
Comert	50,2%	19%	25%
Turism	0,8%	5%	6%
Transporturi	4,6%	12%	6%
Servicii	16,9%	36%	30%

Sursa: *Observatory of European SMEs*

Trebuie mentionat faptul ca procentul IMM-urilor din ramura "serviciilor" in statele recent admise in UE si cele din Europa-19 include si IMM care activeaza in domeniul serviciilor financiare (servicii bancare, de asigurari si de valori imobiliare).

Analizand comparativ ponderea IMM-urilor romanesti în raport cu IMM-urile din statele recent admise in UE si IMM-urile din Europa -19, rezulta urmatoarele particularitati ale IMM-urilor din Romania:

1. majoritatea IMM-urilor din Romania sunt implicate in activitatea de comert, procentul corespunzator la nivel European fiind de 2 ori mai scazut;
2. ramura "turism" este foarte slab reprezentata, respectiv numai 0,8% comparativ cu 5%, respectiv 6%, adica de cca. 8 ori mai slab reprezentata;
3. procentul IMM din sectorul "constructii" este de 3 ori mai scazut decat media europeana inregistrata in statele recent admise in UE si în Europa-19;
4. procentul IMM in ramura "industria" este 14,4%, comparabil cu cel înregistrat in Europa -19 (10%) si în statele recent admise in UE (12%).

Productivitatea muncii exprimata în EURO se prezintă astfel:

	Micro	Mici	Mijlocii	TOTAL
Europa - 19	40.000	75.000	105.000	65.000
Romania	2.688	3.688	3.542	3.278

Sursa: *Observatory of European SMEs*

Se observa faptul ca valoarea medie a productivitatii muncii inregistrata in intreprinderile mici si mijlocii din Romania este de peste 19 ori mai scazuta decat cea inregistrata la nivelul Uniunii Europene.